tione quacunque partis alterius non obstante) per Superiorem (priùs tamen ex officio, prout spectat ad ipsum, diligenti examinatione præmissa) si aliàs inventa fuerit Canonica, confirmetur: & confirmatæ electæ, si Abbatissa extiterit, benedictio impendatur. Si autem nulla earumdem electionum à partibus fuerit celebrata duabus; tunc (non obstante quòd sit publicatum scrutinium, & ad electionem processum) possint Moniales, quæ in aliam vel in alias dixerant vota sua; licitè per consensum, antequam ad actus divertant extraneos, omni pravitate cessante ad illam accedere, quæ ab aliis majorem partem Conventùs numero facientibus est electa. Et si per accessum hujusmodi ad duas partes perveniri poterit; illis, quæ anteà in eam consenserant, computatis, confirmetur [y] & benedicatur: ac si duas partes ab initio habuisset, ut in casu proximo est præmissum [z]. Verùm si quæ fuerint Moniales, quæ postquam in præmissis casibus talis confirmata & benedicta extiterit, ac possessionem suæ administrationis fuerit assecuta; voluerint in modum denunciationis vel accusationis, ut à Dignitate dejiciatur adepta, proponere aliquid contra ipsam; eis per prædicta proponendi, minimè sit sublata facultas. Si verò ad illam quæ à majori parte, ut præmittitur, est electa, noluerint aliæ accedere Moniales; vel si accesserint, non tot tamen, quòd cum aliis priùs in eam consentientibus faciant duas partes; tunc super [a] objectibus partis alterius, si quæ fuerint, & super aliis quæ in tali negotio sunt ex officio inquirenda, plenè sine strepitu judicii & figura per Superiorem inquiratur primitùs antequam confirmetur electio, vel etiam infirmetur: sed interim præsentis Constitutionis auctoritate in spiritualibus [c] & temporalibus liberè administret; sic tamen quòd de rebus Monasterii nil penitus alienet; nec aliquam in Monialem recipiat quoquo modo. Si qua verò à minori parte Conventùs numero nominata fuerit vel electa; ex nominatione vel electione hujusmodi (quas eo ipso quòd pars minor eas fecerit, vires aliquas nolumus obtinere) ipsi jus aliquod quomodolibet non quæratur, nec ad eam ab aliis per consensum in hoc casu valeat accessus haberi. Ut autem cùm per prædictam formam proceditur, faciliùs in hujusmodi Monialium electionibus ad concordiam veniatur: decernimus, ut non zeli ad zelum, nec meriti ad meritum; sed solùm numeri ad numerum fiat collatio in eisdem.

[y] *al. ita*: & confirmatur, & benedicetur.
[z] *al.* expressum.
[a] *al. ita*: super objectis partis alterius, si quæ, &c.

¶ Pith. [c] *Præsentis Constitutionis auctoritate in spiritualibus.*] Aliud in Episcopis & Abbatibus. *Extravag. injunctæ. de Electio.*

Electæ per compromissum benedictio impendetur, non obstante minoris partis contradictione: sed si major se ei opponat, liberè administrabit, nec confirmabitur. Si autem ei se opponit pars in duplo major, non administrabit, nec confirmabitur; sed expectabit litis eventum. Hoc dicit.

§. 2. Ceterùm si per formam compromissi fuerit in electione processum, & electæ pars aliqua se opponat; si minor, ipsius, ut in forma scrutinii statuitur, confirmetur electio; & eidem benedictio impendatur, partis ejusdem contradictione, vel exceptione, aut appellatione qualibet non obstante: sed per hoc denunciandi vel accusandi eam postmodum sibi via minimè sit præclusa. Si major, ejus (donec de objectis [b] & aliis, ut in eadem forma scrutinii præmittitur, fuerit inquisitum) confirmatio vel infirmatio differatur: sed interim, ut prædicitur, liberè administret, nisi forsan pars opponentium extiterit duplo major: tunc enim administrare ipsam nolumus, sed litis eventum potiùs expectare.

[b] *aliàs*, objectibus.

Si ab opponentibus in casibus præmissis appellatur, Constitutio, Ut circa, servabitur: sed Moniales ad Sedem Apostolicam personaliter non venient; sed Procuratores secundùm Constitutionem Cupientes, mittent. H. d. Joan. And.

§. 3. Porrò si in hujusmodi electionum negotiis contigerit (in illis duntaxat casibus, in quibus oppositiones juxta præmissa fuerint admittendæ) ad Sedem Apostolicam appellari, appellantes formam Constitutionis felicis recordationis Gregorii Papæ Prædecessoris nostri editæ in Concilio Lugdunensi diligentiùs servare teneantur. Sed cùm eas propter sexûs verecundiam [c], suæque conditionis statum non deceat, nec ipsis expediat publico cœtui demonstrari, aut extra sua Monasteria evagari: nolumus quòd Electæ, vel etiam eligentes, seu hæ, contra quas appellatum fuerit, ad eandem Sedem personaliter veniant quoquo modo. Sed Procuratores sufficienter instructos juxta Constitutionem piæ memoriæ Nicolai Papæ III. Prædecessoris nostri ad Sedem ipsam transmittant; per eos electionum ac appellationum & postulationum suarum prosecutuæ negotia, prout justitia suadebit; pœnam in dicta Constitutione contentam ipso jure, si hoc non fecerint, incursuræ.

[c] Vide hic effectum verecundiæ per Ancha. & *l. Filius. ff. de condi. insti.* Fon.

Ponentes vel nutrientes discordiam in electione Monialium, ipso jure sunt excommunicati. Hoc dicit. Joan. And.

§. 4. Postremò ii, quos ad dirigendas in hujusmodi electionibus Moniales easdem deinceps contigerit evocari, ab his prorsùs abstineant, per quæ inter eas super faciendis ipsis electionibus oriri [d] possit discordia, vel exorta nutriri; aliàs eo ipso excommunicationis sententiæ se noverint subjacere.

[d] Doct. not. quòd pœna statuta procurantibus ortum discordiæ, non ligat jam ortam nutrientes. Font.

Hæc Constitutio locum habet in Monialibus regulariter viventibus; & in Canonicis Regularibus: hoc excepto, quòd non debeant, nisi Professæ, eligere vel eligi; quod non potest sibi vindicare locum in Canonicis Secularibus. Per hoc tamen Papa non approbat statum dictarum Canonicarum Secularium. Hoc dicit. Joannes Andræas.

§. 5. Suprædicta siquidem, nedum in Monasteriis, in quibus sunt Moniales viventes sub aliqua de Religionibus approbatis; sed [e] etiam in illis ubi sunt juxta quarumdam Provinciarum consuetudinem mulieres, quæ nec propriis renunciant, nec professionem faciunt Regularem; sed vivunt ut in Secularibus Ecclesiis Canonici Seculares, volumus per omnia observari; eo, quod suprà dicitur, duntaxat excepto, ut non eligantur nec eligant non Professæ, cùm in ipsis hoc locum sibi nequeat vindicare: per hoc tamen earum statum, Ordinem seu Regulam nolumus nec intendimus approbare.

[e] *Aliàs ita*; sed & in illis etiam ubi, &c.

Jura de virorum electionibus tractantia, per hoc Capitulum non sunt mutata. Hoc dicit.

§. 6. Ad hæc, licèt præmissa quæ in multis à jure communi discrepare noscuntur, circa electiones in quibuslibet Mulierum Monasteriis faciendis ex [f] certis causis rationabilibus specialiter duxerimus statuenda: intentionis tamen nostræ nequaquam extitit [g] per illa, quoad electiones in aliis virorum Monasteriis, vel quibusvis Ecclesiis celebrandis aliquid immutetur: sed jura præcedentia in sua omnino remaneant [h] firmitate.

[f] *In manuscriptis ita*: ex certis causis & rationabilibus, &c.
[g] *Aliàs*, existit.
[h] *Aliàs*, maneant.

XLIV. Idem. [c. an. 1299. *Romæ.*]

Si Ordinarius post recessum appellationis interjectæ ad Curiam, in causis electionum Episcopatuum non inquisito an prævitus intervenerit, procedit, confirmat, vel confecrat; prædicta non tenent: & ipse ab Episcoporum confirmatione & consecratione suspensus est per annum. Hoc dicit. Dominicus de Sancto Geminiano.

PRovida consideratione generale Concilium Lugdunense concessit, ut ab appellationibus in judicio, vel extra judicium ad Sedem Apostolicam in electionum Episcoporum, & eorum Superiorum negotiis interjectis, per quas ad Sedem ipsam eadem negotia deferuntur: Partes, nulla interveniente pravitate, recedere valeant, antequam ipsi Sedi Apostolicæ appellationes cædem fuerint præsentatæ: sed inferiores Judices, quorum est, appellatione cessante, negotiorum cognitio eorumdem, si in hoc pravitas interceserit, ante omnia diligenter inquirant: & si eam interceseisse reppererint, se non intromittant ullatenus de eisdem: sed præfigant ipsis Partibus peremptorium terminum competentem, quo cum actis & munimentis suis Apostolico se conspectui repræsentent. Verùm cùm nonnulli concessione hujusmodi abutentes [i], suam, inquisitione præfata omissa, cognitionem in eisdem negotiis interponant, ad confirmandas electiones, & consecrandos Electos temerè procedendo. Nos super hoc expressiùs providere volentes, confirmationes & consecrationes hujusmodi, & quoscunque processus alios, quos, inquisitione præmissa non habita, contigerit de cetero in talibus negotiis attentari: decernimus, nullius penitùs existere firmitatis, & confirmantes & consecrantes eosdem (ut in eo quo peccaverint, puniantur [k]) ab Episcoporum confirmatione ac consecratione per annum continuum ipso jure fore suspensos.

[i] Vide Glo. *in Cle. 1. de jur. patr.*
[k] Vide Glo. *l. 1. ff. de divor. in princ.* & Bart. *in l. Prætor ait.* §. *Hoc que interdictum. ff. de no. ope. nunc.*

XLV. Idem. [c. an. 1299. *Romæ.*]

Si Papa sibi provisionem Ecclesiæ Cathedralis reservavit, inhibuit & decrevit; non est vitiata electio quæ præsertur: omnia tamen quæ reservationem sequuntur, carent effectu. Joannes Andræas.

SI eo tempore, quo provisionem alicujus Ecclesiæ Cathedralis ex quavis causa dispositioni seu ordinationi Sedis Apostolicæ reservamus, inhibentes ne ad electionem vel provisionem faciendam in ea quomodolibet procedatur; & decernentes si secùs super hoc à quoquam scienter vel ignoranter attentatum extiterit, irritum & inane: jam ad electionem forsitan sit processum in ipsa. Præsenti Constitutione sanctimus, quòd [l] hæc reservatio, inhibitio, & decretum hujusmodi non afficiant electionem, vel alia quæ præcedunt; afficiunt tamen ut effectu careant ea quæ postmodum subsequuntur.

[l] In Concilio Generali Lateranensi, sub Innocent. III. *cap.* 24.

XLVI. Idem. [c. an. 1299. *Romæ.*]

Absens plures Procuratores ad actum electionis dare potest in solidum, & non aliter: & in altero admittendo ponit tres gradus. H. d. usque ad §. Porrò. Dominicus.

SI quis justo impedimento detentus, in electionis negotio nequeat commodè interesse; potest nedum uni, prout dicitur in Concilio [1] Generali, sed & pluribus committere vices suas; dum tamen eorum cuilibet det in solidum potestatem [7], & erit tunc melior conditio occupantis. Verùm si ambo concurrant insimul, & postulent se admitti, audiri eos non expedit, quia possent vota sua dirigere in diversos: sicque res non haberet exitum, & quod ab eis hoc casu fieret, non valeret: sed

[1] *1. Timoth. 5.*

[m] Vide *dist. 2. in Christo Pater. & l. Si servus communis. de stip. ser. c. Quoniam Abbas. de offic. Deleg.* Font.

sed is admittatur duntaxat, quem Capitulum vel pars major elegerit; vel si concordare nequeant, is qui primò [m] in instrumento vel literis procurationis extiterit nominatus.

¶ Pith. [7] *Det in solidum potestatem.*] *L. Pluribus. ff. de Procurator.*

§. 1. Si autem nullus ipsorum insolidum fuerit deputatus, tunc propter rationem eandem, ipsorum aliquis non debebit admitti; sibique imputet, qui sic eos constituit indiscretè.

Procurator ad eligendum constitutus, unum nomine suo, & unum nomine domini sui eligere non potest, nisi à domino de certa persona speciale mandatum habeat. Hoc dicit.

§. 2. Porrò cùm unus est Procurator simpliciter constitutus: si is unum suo, & alium domini sui nomine in scrutinio nominandum duxerit, nihil agit, nisi de certa eligenda persona sibi dominus dederit speciale mandatum: tunc enim in illam ejus, & in aliam suo nomine licitè poterit consentire.

Canonicus absens (licèt nullus de Capitulo ejus Procurator esse velit, & ipse Procuratorem, qui non sit de Capitulo, nolente Capitulo, deputare non possit) votum per literas exprimere non potest: cùm cujuslibet votum sit secretò & sigillatim in scrutinio exprimendum. Hoc dicit.

§. 3. Absens quòque (licèt nullus de Collegio velit esse Procurator ejusdem: nec ipse nolente Capitulo extraneum valeat deputare) non poterit aliquatenus per literas exprimere votum suum, quod non est ante scrutinium: sed in ipso scrutinio secretè & sigillatim tantummodo exprimendum.

XLVII. Idem. [c. an. 1299. *Romæ.*]

Si apparet Cœlectus, vel se opponens ei, qui confirmationem petit, ille vocabitur nominatim: aliàs fiet in Ecclesia crida generalis, quòd se confirmationi volentes opponere, veniant peremptorio assignato: aliter confirmatio facta non tenet. Joan. And.

QUoniam electione non in concordia celebrata, Superior, ad quem electionis ipsius confirmatio pertinet, consuevit interdum suæ confirmationis celeritate, præferens cupiditatem propriam juri, & inordinatum affectum etiam æquitati, competitorem aliquando ubi alius, vel eos, qui se volunt opponere, quando Electus est unicus, supplantare; dum nullis vocatis, & non discusso negotio per repentinam confirmationem citò, contra doctrinam Apostoli, imponit manus Electo. Nos volentes huic morbo & fraudibus obviare, præsenti Constitutione sancimus, confirmationes tales viribus omnino carere, ipsâque decernimus irritas & inanes. Vocationem autem hujusmodi nominatim ubi est Cœlectus, vel apparet oppositor [n], aliàs generaliter in Ecclesia, in qua electio facta est, ut si qui sint qui se velint opponere, compareant assignato peremptorio termino competenti, faciendam esse censemus. Quæ etiamsi electio in concordia celebrata fuerit, volumus observari.

[n] Vide Innoc. *c. inter quatuor. de Majo. & obed. Doct. l. fin. C. de jur. delib.*

DE RENUNCIATIONE.

Titulus VII.

I. Bonifacius VIII. [c. an. 1299. *Romæ.*]

Romanus Pontifex potest liberè Papatui renunciare. Hoc dicit secundùm Zen.

QUoniam [o] aliqui [1] curiosi discrepantes de iis, quæ non multùm expediunt, & plura sapere, quàm oporteat, contra doctrinam Apostoli, temerè appetentes, in dubitationem solicitam, an Rom. Pont. (maximè cùm se insufficientem agnoscit ad regendam universalem Ecclesiam, & summi Pontificatûs onera supportanda) renunciare valeat Papatui, ejúsque oneri & honori: deducere minùs providè videbatur, Celestinus Papa V. prædecessor noster (dum ejusdem regimini præsidebat) volens super hoc hæsitationis cujuslibet materiam amputare, deliberatione habita cum suis Fratribus Ecclesiæ Romanæ Cardinalibus, de quorum numero tunc eramus [p], de nostro & ipsorum omnium concordi consilio & assensu, auctoritate Apostolica statuit & decrevit Romanum Pontificem posse liberè resignare. Nos igitur ne statutum hujusmodi per temporis cursum oblivioni dari, aut dubitationem eandem in recidivam disceptationem ulteriùs deduci contingat: ipsum inter Constitutiones alias ad perpetuam rei memoriam, de Fratrum nostrorum consilio duximus redigendum.

¶ Pith. [1] *Quoniam aliqui, &c.*] Antonin. Flor. *part. 3. tit. 20. cap. 8.* Vide Vitam B. Petri Celestini, *cap.* 31.

[o] Vide Ludovicum Gomesium *in Regula Cancellariæ, De Infirmis resignantibus qui. Paul. ad Rom. c. 12.*
[p] Vide *l. Jus Senat. Cod. de Dig. lib. 12.*

II. Idem. [c. an. 1299. *Romæ.*]

Si in fraudem expectantis primam vacaturam, cùm in proximo crederetur pinguis vacare, renunciet aliquis tenuem, quam habebat, non tenetur expectans illam recipere; imò illâ dimissâ, expectabit aliam sine fraude vacantem. Et si illi renuncianti illa pinguis posteà conferatur, hoc ipso probata sit fraus, & carebit utrâque.

SI te Præbendam [q] vel Dignitatem, in aliqua Ecclesia proximò vacaturam auctoritate Apostolica expectante, aliquis Præbendam seu Dignitatem tenuem obtinens in eadem, fraudulenter ei renunciet, ut illa primò sic vacante præcludatur tibi via per consequens ad obtinendum Præbendam vel Dignitatem aliam pinguiorem, quæ per mortem alicujus vel aliàs in ipsa Ecclesia creditur verisimiliter in proximo vacatura, per renunciationem hujusmodi (dummodo de præmissa fraude appareat, saltem per aliquas probabiles conjecturas, ut quia dictæ renunciationis tempore is, qui Præbendam vel Dignitatem pinguiorem habebat, infirmitate gravi detinebatur [2]: vel aliquid aliud imminebat, propter quod illius Præbenda seu Dignitas vacare in proximo probabiliter credebatur) nullum tibi volumus obstaculum interponi, quominus (Præbendâ vel Dignitate prædictâ sic fraudulenter renunciatâ omissâ) possis dictam pinguiorem, cùm eam vel aliam, si priùs ipsam vacare contigerit, auctoritate præfata liberè petere, veluti tibi debitam, & habere.

Ceterùm, si prædicto renuncianti hujusmodi Præbenda vel Dignitas pinguior forsitan conferatur; eo ipso dicta fraus intelligatur esse probata, & idem renuncians habitâ omnino careat & ambitâ.

[q] Hodie gratiæ quæ dicuntur expectativæ, sive ad vacaturam omnino sublatæ sunt per Conc. Trid. *sess. 24. de Reformat. cap. 19.*

¶ Pith. [2] *Infirmitate gravi detinebatur.*] *L. 3. C. de repudiis. L. 59. ff. Soluto matrimonio.*

DE SUPPLENDA NEGLIGENTIA PRÆLATORUM.

Titulus VIII.

I. Innocentius IV. [c. an. 1250. *Romæ in Galliam.*]

Jurisdictio Suffraganei excommunicati, ad Metropolitanum non devolvitur. Joan. And.

ROmana [r] Ecclesia [1]: & *infrà*. Edictum verò per Remensem Provinciam publicatum, ut à subditis Episcoporum ipsius Provinciæ pro audiendis & terminandis eorum causis liberè ad Remensem Curiam accedatur, penitùs revocamus. Quia etiamsi tenerentur iidem Episcopi pro suis culpis vinculo excommunicationis adstricti, non tamen ex culpis ipsis (cùm id non inveniatur à jure concessum) ad Remensem Archiepiscopum jurisdictio devoleretur eorum. Sed alia fortè pro illis pœna ipsis Canonica posset infligi.

[r] Huc spectant tradita per Joan. And. *in c. Novit.* & per Felin. *in cap. Postoralis. extrà de Offic. Lega.*

¶ Pith. [1] *Romana Ecclesia, &c.*] *Cap. 1. de Offic. Vicar. cap. 1. de Offic. Ordinar. cap. 1. de foro competenti, inf. cap. 3. de Testibus. Cap. 1. de appellat. cap. 1. de censib. & cap. 1. de pœn.*

II. Idem Baronibus & Comitibus Regni Portugalliæ.

Si ille qui præest, est negligens & remissus, debet Superior illi dare idoneum Coadjutorem. Hoc dicit. Joannes Andræas.

GRandi non immeritò: & *infrà*. Mandamus, quatenus dilectum filium nobilem virum Comitem [2] Bolon. præfati Regis Portugalliæ fratrem de devotione, probitate ac circumspectione multipliciter commendatum, qui eidem Regi (si absque legitimo decederet filio) jure Regni succederet: quique examinatæ dilectionis affectu, quo vos & prædictum Regnum prosequitur magnanimitate ac potentiâ sibi plurimùm suffragantibus, Regnum ipsum maturiùs reformaturus firma credulitate speratur; præsertim cùm ad curam & administrationem generalem, & liberam Regni ejusdem, tam [f] pro fæpedicti Regis, quàm ipsius Regni utilitate si providè attendatur, ac ad defensionem Ecclesiarum, Monasteriorum, aliorúmque piorum locorum Regni præfati, & personarum Ecclesiasticarum, tam Religiosarum, quàm Secularium, necnon Viduarum, orphanorum, & ceterorum ibidem degentium, ac deperditorum inibi recuperationem salubriter, ut in Domino confidimus, fit assumptus, cùm ad vos accesserit (fidelitate, homagio, juramento, seu pacto, si aliquibus fortè præfato Regi, vel cuicunque alii personæ tenemini, aut etiam ipsius Regis prohibitione; dummodo personam ejus, & vitam, ac legitimi sui filii, si aliquem ipsum habere contigerit fideliter conservetis, debitum eis exhibentes honorem, nequaquam obstantibus) in civitatibus, castris, villis, & munitionibus Regni prædicti, cum omnibus suis recipere, ac ejus dispositioni, ordinationi, & mandatis universaliter singuli, & singulariter universi per omnia, & in omnibus intendere absque difficultate qualibet procuretis; impendentes sibi contra quoslibet repugnantes, ac etiam violentos consilium, auxilium, & favorem, de reditibus, proventibus, omnibúsque præfati Regni juribus sine diminutione aliqua plenariè respondendo; ut de illis dicto Regi, secundùm quod suam decet Excellentiam, sibi ac suis, & præfati Regni necessitatibus pro tempore, ac negotiorum emergentium qualitate valeat providere. Alioquin Venerabilibus Fratribus nostris Bracharensi [t] Archiepiscopo, & Episcopo Colimbrensi, damus nostris literis in præceptis [u], ut vos ad id

[f] *al. ita*: non minùs pro fæpedicti Regis, quàm, &c. *al. ita*: tam pro spe dicti Regis, quàm, &c.
[t] De his Episcopatibus vide Joan. Vasæum *in Annalib. Hispaniæ, cap.* 20.
[u] *al. ita*: in mandatis.